

ПВНЗ УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА

Кафедра «Архітектури та містобудування»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРІЯ МІСТОБУДУВАННЯ»

БАЗОВА ДИСЦИПЛІНА

Освітньо-професійна програма другого рівня вищої освіти – магістр

Спеціальність: 191 «Архітектура та містобудування»

Розробники:

Ходан М.М. – Народний архітектор України, доцент

Габрель М.М. – доктор технічних наук, професор

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри архітектури та містобудування факультету архітектури, будівництва та дизайну 30 серпня 2018 року (протокол № 1).

Завідувач кафедри
Народний архітектор України, доцент

_____ М.М. Ходан

__30__ серпня __2018 Р. __

ВСТУП

Дисципліна «Теорія містобудування» є базовою серед нормативних дисциплін циклу професійної підготовки студентів-архітекторів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр».

Містобудування – комплексна багатогранна діяльність суспільства, що спрямована на створення матеріально-просторового середовища життєдіяльності людини в поселеннях та районах розселення. Як галузь архітектурної діяльності, містобудування спрямоване на створення міських ансамблів, що поєднують споруди з природним оточенням.

Метою навчальної дисципліни є засвоєння студентами основ сучасної теорії містобудування в аспектах: структури містобудівних знань; просторово-планувальної, структурно-функціональної, і художньо-образної організації містобудівних систем та її складових елементів, зв'язку містобудівної теорії з іншими областями наукових знань. Відповідно до вимог освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- основні поняття і терміни;
- напрямки і способи формування розселення і планування населених пунктів;
- основні методи районного планування і перед проектного аналізу: функціонально-типологічного, структурно-функціонального, ресурсного, територіальних зв'язків та районування, балансового, оцінки естетичних якостей містобудівного середовища для проектних завдань різних містобудівних рівнів.

вміти :

- використовувати теоретичні навички при розробці заходів щодо ефективної підготовки території на підставі інженерно-будівельної оцінки території з урахуванням естетичних особливостей, функціонального зонування, планувальної організації, а також прогнозу екологічних змін навколишнього середовища міського або сільського поселення;
- володіти професійними навичками планування і містобудування;
- перетворювати теоретичні знання у правила та норми проектування;
- вирішувати функціонально-практичні завдання містобудування.

Компетентності соціально-особистісні:

- розуміння та сприйняття теоретичного змісту архітектури та містобудування;
- здатність до творчого пошуку
- розуміння колективної та особистої діяльності та їх втілення в новітні розробки будинків, споруд та містобудівельних просторів великих міст і мегаполісів

Загальнонаукові компетенції:

- знання основних положень, пов'язаних з організацією постановки та проведення наукового дослідження;

- базові знання в галузі архітектури та основних концепцій містобудування; розуміння місця й значення містобудівної концепції в сучасних умовах в Україні;

здатність до вирішення практичних завдань сучасної архітектурної науки через розуміння теоретичних основ містобудування

Інструментальні компетенції:

- навички пошуку та обробки наукової інформації;

- здатність до літературного аналізу з напрямків дослідження

Вміння застосовувати методи обробки наукових досліджень та результатів експерименту

Професійні компетенції:

– вміння визначати основні типи містобудівних систем;

– володіння теоретичною базою для обґрунтування причин та напрямків трансформації архітектурно-містобудівної ситуації в умовах сучасної української держави.

Пререквізити: вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши такі навчальні дисципліни, як: архітектурне проектування, основи містобудування, основи містобудівного аналізу, теоретичні та методичні основи архітектурного проектування.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Освітньо-професійна програма другого рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр; спеціальність: 191 «Архітектура та містобудування»	Базова	
Кількість модулів – 2		V-й	V-й
Загальна кількість годин - 150		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5		18 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	-
		Самостійна робота	
84 год.		110 год.	
Вид контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 1 / 2,5

для заочної форми навчання – 1 / 14

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточне оцінювання студентів на семінарських заняттях здійснюється за чотирьох-бальною шкалою, де «2» - незадовільно; «3» - задовільно; «4» - добре; «5» - відмінно.

Підсумковий контроль у вигляді екзамену проводиться у тестовій формі і оцінюється відповідно до шкали оцінювання знань студентів за ЄКТС.

Шкала оцінювання знань студентів за ЄКТС

Шкала в балах	Національна шкала	Шкала ЄКТС
90-100 балів	5 «відмінно»	A
80-89 балів	4 «дуже добре»	B
65-79 балів	4 «добре»	C
55-64 бали	3 «задовільно»	D
50-54 бали	3 «достатньо»	E
35-49 балів	2 «незадовільно»	FX
1-34 бали	2 «неприйнятно»	F

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних навчальних технологій, серед яких: лекції проблемного характеру, міні-лекції, робота в малих групах, семінари-дискусії, презентації, метод проектної роботи.

При вивченні курсу використовуються такі методи навчання:

пояснювально-ілюстративний – знання не просто повідомляють, а пояснюють, обґрунтовують, коментують. Робиться все, щоб було менше механічного запам'ятовування, а більше розуміння сутності. Метод навчання з використанням репродуктивного засвоєння знань.

проблемний – така організація процесу навчання, основа якої полягає в утворенні у навчальному процесі пошукових ситуацій. Проблемний метод навчання розвиває активність, самостійність (проявляється у самостійному доборі прикладів, підборі задач);

проблемний виклад матеріалу – полягає в розкритті викладачем шляху пошукового методу – викладач створює проблемну ситуацію, формує проблему, а студенти самостійно її вирішують (реалізується в самостійному виконанні вправ і завдань);

дослідницький – студенти самі, за умов проблемної ситуації, формулюють проблему і самостійно її вирішують.

Метод усного контролю – це бесіда, розповідь студента, роз'яснення. Основою усного контролю слугує монологічна відповідь студента (у підсумковому контролі це більш певний, систематичний виклад) або бесіда, під час якої викладач ставить запитання і чекає відповіді. Усний контроль, як

поточний, проводиться на кожному семінарському занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі.

Письмовий контроль – (контрольна робота, реферат) забезпечує глибоку і всебічну перевірку засвоєння, оскільки, вимагає комплексу знань і умінь студента. У письмовій роботі студенту необхідно показати теоретичні знання і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних практичних завдань, крім того, виявляється ступінь оволодіння професійною термінологією, уміння логічно, адекватно вирішувати конкретне практичне завдання.

Дидактичний тест (тест досягнень) – це набір стандартизованих завдань з визначеного матеріалу, який встановлює ступінь засвоєння його студентами.

Контроль набутих знань і умінь із навчальної дисципліни «Теорія містобудування» здійснюється у три етапи: на семінарських заняттях та при перевірці виконаної студентом самостійної роботи, і завдань шляхом усного чи письмового опитування студента; під час написання змістових модулів; під час здачі заліку.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Основні принципи планувальної організації містобудівних систем.

Тема 1. Структура і значення містобудівної науки.

Предмет, об'єкт, цілі і завдання теорії містобудування. Ієрархічна структура містобудівних об'єктів. Зв'язок містобудівної науки з практичною діяльністю, її значення в розвитку урбанізованих територій.

Тема 2. Етапи становлення містобудівної науки. Сучасні підходи у теоретичних дослідженнях містобудування.

Еволюція наукових поглядів на місто. Огляд концепцій міського формотворення. Теорія містобудування і проблеми управління урбанізованими територіями. Системний, середовищний, екологічний підходи у містобудуванні.

Тема 3. Містобудівне розселення і районне планування.

Загальні відомості, історія та сучасність розселення. Види і форми розселення. Сільське розселення. Урбанізація. Міські агломерації. Схеми і проекти районного планування

Тема 4. Місто і міські структури.

Функціональна структура міста. Генеральний план міста. Типологізація міст. Функціональне зонування і планувальне районування міста. Архітектурно-просторова композиція і планувальна структура міста.

Тема 5. Функціонально-планувальна організація сельбищної зони.

Структурна побудова сельбищної території. Основні принципи планувальної організації житлових районів, мікрорайонів, кварталів. Розміщення центрів громадського обслуговування населення.

Тема 6. Принципи планувальної організації виробничих зон міста.

Організація виробничої зони міста. Класифікація промислових підприємств за різними умовами та принципами їх розміщення. Зонування території промислового району. Формування центрів обслуговування.

Тема 7. Інфраструктура і містоформуючі системи.

Транспортна інфраструктура. Інженерні комунікації. Система обслуговування. Планувальна організація вулично-магістральної мережі міста. Класифікація міських вулиць і доріг. Принципи формування транспортного каркасу міста.

Змістовний модуль II. Загальна стратегія розвитку міста

Тема 8. Загальна стратегія розвитку міста.

Резерв території для розвитку міста. Технологічні, екологічні, санітарно-гігієнічні вимоги захисту міського середовища, як запорука розвитку міста. Особливості рішення для проектних завдань різних містобудівних рівнів.

Тема 9. Методи і технічні засоби містобудування.

Функціонально-містобудівна оцінка. Аналіз і оцінка антропогенних ресурсів. Композиційно-містобудівна оцінка. Природні фактори і їх вплив на формування міського середовища. Соціально-демографічний фактор.

Тема 10. Особливості міського ландшафту.

Складові і компоненти міського ландшафту. Естетична оцінка ландшафту. Функціональна обумовленість композиційних рішень. Найбільш поширені технічні засоби містобудівного проектування.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	с	с. р.		л	с	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
Змістовий модуль 1. Основні принципи планувальної організації містобудівних систем.								
Тема 1. Структура і значення містобудівної науки	10	2	2	8		2		10
Тема 2. Етапи становлення містобудівної науки.		2	2	8				10
Тема 3. Містобудівне розселення і районне планування.	10	2	2	8		2		20
Тема 4. Місто і міські структури.	14	2	2	8				10
Тема 5. Функціонально-планувальна організація сельбищної зони.	10	2	2	10		2		20
Тема 6. Принципи планувальної організації виробничої зони міста	10	2	2	10		2		10
Тема 7. Інфраструктура і місто формуючі системи	16	2	2	8				10
Разом за змістовим модулем 1	70	14	14	60		8		90
Змістовий модуль 2. Загальна стратегія розвитку міста								
Тема 8. Загальна стратегія розвитку міста	10	2	2	14		2		20
Тема 9. Методи і технічні засоби містобудування.		2	2	10				10
Тема 10. Особливості міського ландшафту	10							20
Підсумковий модульний контроль (ЕКЗАМЕН)	30							
Разом за змістовим модулем 2	50	4	4	24		2		50
Усього годин	150	18	18	84	150	10		140

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Антонов В.Л. Градостроительное развитие крупнейших городов. / В.Л. Антонов. – Киев-Харьков-Симферополь. – 2005. – 644 с.
2. Білоконь Ю.М. Проблеми містобудівного розвитку територій: Навчальний посібник. / Ю.М. Білоконь. – К.: Укрархбудінформ, 2001. -70с.
3. Волков Д. П. Благоустрій міських територій / Д. П. Волков. – К., 1999. – 245 с.
4. Гутнов А.Э. Эволюция градостроительства. / А.Э. Гутнов. – М.: 1984.
5. Дідик В.В., Павлів А.П. Планування міст: Підручник. / В.В. Дідик, А.П. Павлів. – Львів: Львівська політехніка, 2006. – 412 с.
6. Досвід та перспективи розвитку міст України. Методичні аспекти територіального планування. Зб. Наук. Праць. Вип.5. / Відпов. Ред. Ю.М. Білоконь. – К.: Ін-т Діпромісто. – 2003. – 172 с.
7. Клошниченко Є.С. Соціально-економічні основи планування і забудови міст. / Є.С. Клошниченко. – К.: Укрархбудінформ, 1991. -346 с.
8. Містобудування. Довідник проектувальника. / За ред. Т.Ф. Панченко. – К.: Укрархбудінформ, 2001. – 192 с.
9. Основи теорії градостроительства. Учеб. для вузов спец. «Архітектура» / Яргина З.Н., Косицкий, В.В. Владимиров и др.; Под ред. З.Н.Яргиной. – М.: Стройиздат, 1986.-326с., ил.
10. Посацький Б. С. Основи урбаністики. Частина І. Урбанізація та територіальне розпланування / Б. С. Посацький. – Львів: «Компанія Манускрипт», 2002. – 120 с.
11. Фомін І.О. Основи теорії містобудування. / І.О. Фомін – К.: Наукова думка, 1997. – 192.с.

Додаткова:

1. Демин Н.М. Управление развитием градостроительных систем / Н.М. Демин – К.: Будівельник, 1991г.- 62с.
2. Заходи, щодо покращення благоустрою міста. / [За ред. Н.Г. Гаркави]. – Сімферополь, 1996. – 25 с.
3. Ксеневич М.Я. Українська архітектура, її визначальний контекст у просторі, часі інформації. Основи українського архітектурознавства. – К.: Українська академія архітектури, Київський національний університет будівництва і архітектури, «МП Леся», 2005. – 426с.: іл.
4. Районная планировка. Справочник проектировщика. – М.: Стройиздат, 1986. – 286 с.
5. Сосновский В.А. Русакова Н.С. Прикладные методы градостроительных исследований / Сосновский В.А. Русакова Н.С.: Учеб пособие. – М.: «Архитектура –С», 2006. – 112 с.,
6. Тімохін В.О. Архітектура містобудівного розвитку. 7 книг з теорії містобудування. – К: КНУБіА. – 2008. – 629 с.,іл.
7. Тосунова М. И. / Планировка городов и населенных мест. М: 1975. – 268 с.

Інформаційні ресурси:

1. Габрель М.М. Загальна методика естетизації міського середовища // Записки Наукового товариства імені Шевченка. — Том ССXLIX. Праці Комісії архітектури та містобудування. — Львів, 2005. — С. 406-414 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.anthropos.lnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3636>
2. Закон України «Про благоустрій населених пунктів» від 06.09.2005 № 2807-IV. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2807-15>
3. Закон України «Про основи містобудування» від 16.11.1992 № 2780-XII. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2780-12>
4. Районне планування [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/spravochnik-181-4/48.htm>
5. Територіальне проектування та районне планування. Частина 1: Основи територіального проектування та районного планування територій населених пунктів [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://dsr.univ.kiev.ua/pub/127776/>
6. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. ДБН 360-92 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://kga.gov.ua/files/doc/normy-derjavy/dbn/Mistobuduvannja-Planuvannja-i-zabudova-miskyh-i-silskyh-poselen-DBN-360-92.pdf>